

Elke
Heidenreich

**OUDER
WORDEN**

Vertaald uit het Duits door
Marten de Vries

UITGEVERIJ BALANS

Oorspronkelijke titel *Ältern*

Oorspronkelijke uitgever Hanser Berlin/Carl Hanser Verlag

Copyright © 2024, Elke Heidenreich

Copyright Nederlandse vertaling © 2025, Marten de Vries/Uitgeverij
Balans, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

Omslag Bloemendaal & Dekkers

Omslagbeeld *Le Parc Monceau*, Gustave Caillebotte/Alamy

Beeld binnenwerk © BPK/Museum van Europese Culturen, SMB.

Auteursfoto Leonie von Kleist

Boekverzorging Aard Bakker

Druk CPI Books

ISBN 978 94 638 2409 5

NUR 740

www.uitgeverijbalans.nl

📷 [instagram.com/uitgeverijbalans](https://www.instagram.com/uitgeverijbalans)

🌐 [linkedin.com/company/uitgeverij-balans](https://www.linkedin.com/company/uitgeverij-balans)

✉ uitgeverijbalans.nl/nieuwsbrief

Dankbaar en liefdevol draag ik dit boek op aan mijn vriendin Elisabeth von Borries, die op het moment dat ik dit schrijf in haar 106de levensjaar verkeert en mij, toen ik een ongelukkige tiener was, liefde gaf, warmte en een nest.

Voor mij was het schrijven van dit boek in elk geval zo aangenaam dat het niet alleen alle ouderdomsklachten wegnam, maar de ouderdom zelfs comfortabel en aangenaam maakte.

– CICERO, *De senectute*

Ik heb mijn leven compleet verknald.

Ik ben nog uit de oorlog, mijn ouders waren geen leuke mensen en ik was geen leuk kind. Toen de ruzies te hoog opliepen, belandde ik bij pleegouders in een al even gevoelsarme als rationele protestantse pastorie, discussies bij het avondeten over Heidegger en Habermas. Pianoles, bijles wiskunde, eindexamen. Na zes jaar gestopt met mijn studie, lang verblijf in een ziekenhuis: longoperatie. De artsen gaven me nog vijf jaar. Duidelijke zaak, ik was al jaren kettingrookster. Vervolgens eerste, te vroege huwelijk, na enkele jaren scheiding. Tweede huwelijk, na 25 jaar uit elkaar, na 42 jaar dan voor de tweede keer gescheiden. Zieken-

huis: kanker. Duidelijke zaak, verkeerd geleefd. Voor de televisie gewerkt en het beste programma dat ik ooit maakte – het boekenprogramma *Lezen!* – verprutst omdat ik de ZDF voor een stelletje cultuurbarbaren had uitgemaakt, en ik stond buiten. Verhuisd naar Keulen, dat toen opwindend was en nu tot provinciestad verworden is. En daar zit ik nu met mijn tachtig jaar, 's nachts kan ik niet slapen en ik denk: hoelang moet dit nog zo doorgaan?

Ik heb een ongelooflijk mooi leven gehad.

Van de twee jaar oorlog aan het begin van mijn leven heb ik vrijwel niets meegekregen en mijn ouders hielden van me, hoewel ze hun handen nogal vol hadden aan de wederopbouw van Duitsland en hun stukgelopen huwelijk. Ik was in hoge mate op mezelf aangewezen en dreigde zo'n beetje te verloederen, toen mijn belijdenispredikant ingreep en mij meenam naar Bonn. Grote pastorie, intellectuele sfeer, boeken, pianoles, eindexamen gymnasium en studie. Zware ziekte overwonnen, aardige intelligente man getrouwd, maar we waren te jong, zijn nog altijd bevriend. Mijn tweede huwelijk hield heel lang stand, nadat we uit

elkaar waren, samengewoond met een hoogbegaafde maar ook zeer gecompliceerde musicus, véél jonger dan ik. Fijn werk bij de televisie, veel geld verdiend, het populaire programma *Lezen!* gemaakt, maar uiteindelijk gestopt omdat ik totaal op was. Mooi huis, goede vrienden, leuke hond, geen zorgen, tachtig is geen probleem, en wanneer ik 's nachts wakker lig ben ik dankbaar, voor alles, voor zo'n lang leven in een democratisch land zonder oorlog.

Zo.

**En nu moet u uit deze twee levensversies er
maar een uitkiezen.**

Om het beeld compleet te maken moet ik er nog aan toevoegen dat ik mijn leven lang te veel gerookt heb, te veel gedronken en al te lichtzinnig hard eerst motor gereden heb en later auto, ik nooit echt aan sport heb gedaan, ik geen talent heb voor seksuele trouw en dus niet bijster goed geschikt ben voor het huwelijk. Ik heb tig bestsellers geschreven, heb financieel dus geen zorgen, wat absoluut fantastisch is, en dan zit ik nu in een huis vol boeken en denk ik: toch wel een formidabel leven.

Ja, en dan de ouderdom. Maar hoezo? Sinds wanneer? Waar komt die ineens vandaan? Waarom?

Laat één ding duidelijk zijn: een vrouw als ik die nooit moeder is geworden (ik wilde niet, op heel jonge leeftijd een abortus), die dus ook geen oma moet of mag zijn, die altijd alleen haar eigen leven kan en kon leiden, die wordt natuurlijk anders oud dan iemand in gezinsverband. Het is een heel andere manier van leven. En een heel ander leven kent ook een heel andere ouderdom. Moeders hebben als ze oud zijn kinderen die zo nodig naar hen omkijken, die financieel en praktisch bijspringen. Heb ik niet. Mijn jeugd was treurig, mijn ouders waren ongelukkig en maakten me tot een lastig, ongelukkig kind. En daarom was het mij al heel vroeg duidelijk dat ik zo niet wilde worden, niet zo'n overbelaste moeder, ik wilde geen kind – ik zou het waarschijnlijk ook heel de tijd slaan, zoals ook ik voortdurend werd geslagen. Iets in mij had zich al heel vroeg en heel grondig afgesloten voor een eigen gezin. Het woord dat me altijd meer dan ziekte, ongeluk of scheiding angst aanjoeg, was het woord 'afhankelijkheid'. Nooit ben ik afhankelijk geweest van een partner. Ik heb altijd voor mezelf gezorgd en zal dat tot het eind toe blijven doen, desnoods met betaalde zorg en als het even kan in mijn eigen huis. Dus: geen opvang door familie, ik heb geen familie, en mijn le-

venspartner is 28 jaar jonger dan ik, een wereldvreemde kunstenaar, die is als mantelzorger niet geschikt. Zo staat het ervoor.

Wat doet dat nu met mij, de ouderdom?

Ik zou het niet weten. Ik weet alleen dat ik hem onder ogen zie, ik ontken hem niet, ik probeer niet jonger te lijken dan ik ben. En ik vind al helemaal niet dat het leven op oudere leeftijd minder waard is.

Misschien houd ik mezelf voor de gek, maar ik vind dat ik er nog heel goed uitzie in de zin dat ik niet verkreukeld ben. Ik was nooit een schoonheid, maar van mijn huid kan ik op aan (nooit warm water over je gezicht!). Net als elke vrouw in onze familie krijg ik vrijwel geen rimpels. Goed bindweefsel. Maar soms zie ik mijn gezicht ineens ergens in een spiegel, meestal in een warenhuis, op de roltrap, en dan denk ik: wie is toch dat knorrige oudje met dat piekhaar? En dan ben ik het. Natuurlijk zie je aan mijn handen en hals dat ik oud ben.

(Ha! Zo begint Natalia Ginzburg in 1971 haar verhaal 'Die Frauen': 'Het eerste wat bij vrouwen oud wordt, is hun hals. Op een dag zien ze in de spiegel een hals vol rimpels. "Hoe kan dat zo ineens?" zeggen ze en ze bedoelen: "Hoe kan dat zo ineens bij mij?')